

**بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۳۴):
نفت و روابط مالی آن**

مرتضی نیکخواه نسب

مشخصات لایحه

دوره دوازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۲۶۰

گروه نفت و گاز

مشخصات گزارش:

نوع گزارش:

طرح / لایحه

راهبردی

نظارتی

شماره مسلسل:

۳۱۰۲۰۴۸۳

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۱۲/۱۱

چکیده

در گزارش حاضر ضمن بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در حوزه نفت و گاز با توجه به قوانین قبلی به‌ویژه قانون برنامه هفتم پیشرفت و نیز بخش اول قانون بودجه ۱۴۰۴، پیشنهادات اصلاحی ارائه شده است. بررسی انجام شده حاکی از آن است که ارقام مربوط به سهم دولت و مناطق نفت‌خیز، گازخیز و محروم از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی در جداول مطابق احکام بخش اول بودجه لحاظ شده، لکن سهم حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی ذیل جدول ۱۴ که مربوط به منابع و مصارف هدفمندی یارانه‌ها که خود دارای کسری قابل توجه است، درج شده است. این درحالیست که منابع هدفمندی در سرجمع ارقام بودجه عمومی لحاظ نشده و این منابع مرتبط با درآمدهای حاصل از فروش داخلی فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی است و نه منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی که حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی از آن سهم دارد عدم ارائه جداول شفافیت درآمدهای نفتی، هزینه‌های شرکت ملی نفت، منابع حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی و حساب سرمایه‌گذاری نفت و گاز از دیگر مواردی است که علی‌رغم وجود حکم قانونی در بخش اول بودجه، رعایت نشده است. بیش برآوردی منابع جدول هدفمندی که حاصل از فروش داخلی فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی است و کم برآوردی قابل توجه منابع مورد نیاز برای واردات فرآورده‌های نفتی و هزینه‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌های تابعه وزارت نفت از ایرادات لایحه است. همچنین جهت ایجاد ابزار نظارت برای مجلس شورای اسلامی بر پروژه‌های مهم حوزه انرژی برنامه هفتم پیشرفت نظیر ذخیره‌سازی گاز طبیعی و میتیرینگ، لازم است ردیفی برای این موارد در بودجه در نظر گرفته شود که در گزارش حاضر پیشنهادهایی برای این موارد نیز آورده شده است.

۱. مقدمه

همخوانی احکام قانونی با یکدیگر و امتداد قوانین بودجه با قوانین دائمی هر حوزه از مسائل اصلی قانونگذاری است. در حال حاضر و با توجه به مواجهه کشور با چالش ناترازی رو به گسترش انرژی، پیاده‌سازی احکام قانونی مرتبط با حوزه انرژی در قانون برنامه هفتم پیشرفت به ویژه در بخش افزایش بهره‌وری و بهینه‌سازی مصرف انرژی از اولویت‌های کشور است. در این راستا لحاظ ابزارهای لازم در قانون بودجه و اعتبارات مورد نیاز آن‌ها، از پیش‌نیازهای اجرایی سازی آن احکام است. با توجه به دو مرحله‌ای شدن بررسی لوایح بودجه سنواتی، در گزارش حاضر تلاش شده است ضمن بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در حوزه نفت و گاز با توجه به قوانین قبلی و نیز بخش اول قانون بودجه ۱۴۰۴، پیشنهادات اصلاحی ارائه شود.

۱. بررسی بخش دوم لایحه بودجه ۱۴۰۴ در حوزه نفت و گاز

مطابق بند «الف» تبصره «۳» بخش اول قانون بودجه ۱۴۰۴، سهم دولت از منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی معادل ۵۳۹ هزار میلیارد تومان است. همچنین کل منابع در نظر گرفته شده از صادرات نفت خام و میعانات گازی برای تقویت بنیه دفاعی معادل ۷.۵ میلیارد یورو است. مفروضات مربوط به این درآمد به طور مفصل در گزارش پیشین منتشر شده با عنوان «بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور» (۱۰): تبصره «۳» (نفت و روابط مالی آن با دولت) [۱] مورد بررسی قرار گرفته است که خلاصه‌ای از آن در جداول ۱ و ۲ آمده است.

جدول ۱. مفروضات تولید و صادرات نفت و گاز

مقدار	واحد	عنوان
۳۷۵۰	هزار بشکه در روز	تولید نفت خام
۶۹۰	هزار بشکه در روز	تولید میعانات گازی
۲۵۹۰	هزار بشکه در روز	مصرف داخل نفت خام و میعانات گازی
۱۲۵۰	هزار بشکه در روز	صادرات نفت خام و میعانات گازی توسط دولت
۱۶	میلیارد مترمکعب در سال	خالص صادرات گاز طبیعی
۵۷.۵	یورو	قیمت هر بشکه نفت صادراتی
۰.۳۰	یورو	قیمت صادراتی هر مترمکعب گاز طبیعی
۴۴۰.۰۰۰	یورو به ریال	نرخ تسعیر ارز ترجیحی
۶۰۷.۷۵۹	یورو به ریال	نرخ تسعیر ارز سایر

جدول ۲. سهم ذی‌نفعان از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی

مقدار	واحد	عنوان
۳۷.۵	درصد	سهم دولت (با لحاظ سهم حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی و مناطق)
۱	درصد	سهم حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی
۳	درصد	سهم مناطق نفت‌خیز، گازخیز و محروم
۲۰	درصد	سهم صندوق توسعه ملی
۲۸	درصد	سهم استقراض دولت از صندوق توسعه ملی
۱۴.۵	درصد	سهم علی‌الحساب شرکت ملی نفت از عواید نفتی
۱۴.۵	درصد	سهم علی‌الحساب شرکت ملی گاز از عواید گازی

با بررسی جداول ارائه شده در بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ مرتبط با حوزه نفت و گاز، نکات زیر قابل ارائه است:

• سهم دولت و سایر ذی‌نفعان قابل پرداخت از آن از صادرات نفت و گاز

سهم دولت از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی و سهم سایر ذی‌نفعان که قابل پرداخت از سهم دولت است، ذیل جداول متفاوتی آمده است. سهم دولت و مناطق نفت‌خیز، گازخیز و محروم، ذیل جدول ۵ لایحه و تحت ردیف با شماره طبقه‌بندی ۲۱۰۱۰۰ آمده است، لکن سهم حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی ذیل جدول ۱۴ مربوط به

منابع و مصارف هدفمندی یارانه‌ها درج شده است. این درحالیست که منابع هدفمندی در سرجمع ارقام بودجه عمومی لحاظ نشده و این منابع مرتبط با درآمدهای حاصل از فروش داخلی فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی است و نه منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی که حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی از آن سهم دارد. لازم به ذکر است در جدول ۸ لایحه ذیل ردیف‌های مربوط به بخش تعهدات پرداخت نشده سال‌های قبل، در ردیف با شماره طبقه بندی ۵-۱۰۴۰۰۰، ایفای تعهدات حساب بهینه‌سازی انرژی با اعتبار تعیین نشده (۱۰۰ میلیون تومان)، آمده است که در جهت وصول منابع مربوط به سالیان گذشته که وصول نشده است، می‌باشد و ارتباطی با منابع این حساب در سال ۱۴۰۴ ندارد. به غیر از این مورد، سایر سهم‌ها در این ذیل این بخش لحاظ شده است. نکته قابل ذکر جدا کردن ۱۰۲ هزار میلیارد تومان از درآمدهای سهم دولت بواسطه بند «ج» تبصره «۵» بخش اول بودجه است که ناشی از افزایش نرخ ارز ترجیحی بوده و عملاً ردیف‌های درج شده برای منابع دولت و سهم مناطق محروم از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی، با نرخ ارز ترجیحی مطابق سال ۱۴۰۳ محاسبه و درج شده است.

• درآمدهای حاصل از صادرات و فروش داخلی فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی

مطابق سنوات گذشته و با توجه به حکم بند «ت» تبصره «۱۳» احکام قانون بودجه ۱۴۰۴ مبنی بر لحاظ منابع و مصارف هدفمندسازی یارانه‌ها مطابق احکام مرتبط در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور، درآمدهای حاصل از صادرات و فروش داخلی فرآورده‌های نفتی و فروش داخلی گاز طبیعی ذیل جدول ۱۴ لایحه با عنوان منابع و مصارف هدفمندسازی یارانه‌ها آمده است. راجع به منابع این جدول، علاوه بر رویه نامناسب لحاظ درآمدهای حاصل از صادرات فرآورده‌های نفتی برخلاف قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، اضافه کردن درآمدهای حاصل از فروش داخلی میعانات گازی از مغایرت‌های موجود با قانون دائمی هدفمند کردن یارانه‌ها است.

راجع به تحقق منابع این جدول نیز تردیدهایی وجود دارد که به‌طور خاص، درآمدهای حاصل از فروش داخلی فرآورده‌های نفتی مشروط به اصلاحاتی است که عملیاتی شدن آن با ابهام روبرو است. قسمتی از منابع منوط به وصول مطالبات دولت بوده که تاکنون عملکرد مطلوبی نداشته است. همچنین استفاده از درآمدهای عوارض و مالیات بر ارزش افزوده فروش داخلی فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی (حدود ۱۰۰ هزار میلیارد تومان) نیز از مواردی است که تشدید کسری منابع را به همراه خواهد داشت.

در بخش مصارف نیز به‌نظر می‌رسد علاوه بر آنکه مبلغ مورد نیاز برای واردات فرآورده‌های نفتی با کم‌برآوردی قابل توجه همراه است، لحاظ مصارف غیرمرتبط با هدفمندی مشکلاتی را در تأمین منابع آنها و نیز مصارف مرتبط با هدفمندی ایجاد کند. از جمله این موارد ۶۵ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده برای تکالیف برنامه هفتم پیشرفت است که به‌نظر می‌رسد با توجه به کسری موجود محقق نشود.

ضروری است توجه شود که مبالغ در نظر گرفته شده تحت عنوان هزینه سرمایه‌گذاری و کمک به شرکت‌های تابعه وزارت نفت با کم‌برآوردی قابل توجهی همراه است، بطوریکه در مقطع فعلی که کشور با ناترازی‌های روبه‌گسترش انرژی مواجه است و مطابق قانون هدفمند کردن یارانه‌ها نیاز به سرمایه‌گذاری در طرح‌های تولید، انتقال و توزیع نفت و

گاز بیش از پیش احساس می‌شود در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ سهم شرکت ملی نفت از فروش داخلی نفت خام و شرکت ملی گاز از فروش داخلی گاز طبیعی تحت عنوان هزینه سرمایه گذاری و کمک به شرکت ملی نفت و گاز به ترتیب معادل ۵ و ۸ همت منظور شده است، این در حالی است که در سال سنوات گذشته علی رغم عدم تخصیص، ارقام بسیار بالاتری در بودجه نظر گرفته شده بود به نحوی که در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به ترتیب ارقام ۷۲.۵ و ۸۷ همت در قالب هزینه‌های انتقال، تولید و فروش گاز طبیعی، سهم ۱۴.۵ درصد شرکت ملی نفت از نفت خام و میعانات گازی تحویلی به پالایشگاه‌ها و حمایت از تولید در بخش انرژی به تصویب رسیده بود و از سال ۱۴۰۳ بود که سهم در نظر گرفته شده برای شرکت ملی نفت و گاز به ارقام ۵ همت و ۸ همت کاهش پیدا کرد و امسال نیز مجدداً همین ارقام بدون تغییر در لایحه بودجه درج شده است. بدیهی است که در شرایط فعلی ارقام ۵ و ۸ همت کمکی به سرمایه گذاری و رفع ناترازی نخواهد کرد. علاوه بر این لازم به ذکر است که این ارقام نیز در سال جاری (۱۴۰۳) به صورت کامل به این شرکت‌ها پرداخت نشده است.

• جداول شفافیت درآمدها و هزینه‌های نفتی

مطابق جزء (۲-۴) بند «ب» تبصره «۳» بخش اول قانون بودجه ۱۴۰۴، دولت (سازمان برنامه و بودجه کشور) و وزارت نفت مکلفند پیش‌بینی درآمد حاصل از فروش نفت خام، میعانات گازی، گاز و فرآورده‌های اصلی و فرعی نفتی و گازی و ارز حاصل و میزان واردات گاز و فرآورده‌های نفتی و ارز پرداختی بابت آن و نیز سهم هر یک از ذینفعان از جمله حساب بهینه‌سازی انرژی و حساب سرمایه‌گذاری نفت و گاز را در قالب جدولی به همراه جداول کلان منابع و مصارف شرکت‌های ذینفع تابعه وزارت نفت در لایحه جداول تفصیلی قانون بودجه (بخش دوم) به مجلس شورای اسلامی ارائه نموده و گزارش تفصیلی عملکرد آن را هر چهار ماه یکبار به کمیسیون‌های اقتصادی، انرژی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارسال نمایند. این در حالیست که علی‌رغم وجود جداول (۲۲-۳) و (۲۲-۴) در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ بدین منظور، در لایحه ارائه شده دولت برای بخش دوم بودجه، هیچ جدول مربوطی ارائه نشده است.

• پیاده‌سازی احکام قانون برنامه هفتم پیشرفت در بودجه

قانون برنامه هفتم پیشرفت دارای احکامی در حوزه انرژی است که پیاده‌سازی برخی از آنها نیاز به لحاظ اعتبارات و یا ارقام لازم در قوانین بودجه دارد. از مهمترین آنها تأمین مالی طرح‌های زنجیره ارزش نفت و گاز از طریق حساب سرمایه‌گذاری نفت و گاز، بهینه‌سازی مصرف انرژی از طریق حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی و مدیریت ناترازی انرژی است. در لایحه ارائه شده ضمن آنکه تنها منبع مرتبط با بودجه عمومی برای حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی (یک درصد (۱٪) از منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی) به درستی لحاظ نشده، بلکه جداولی برای منابع این حساب و نیز حساب سرمایه‌گذاری نفت و گاز، علی‌رغم وجود حکم در بخش اول بودجه (جزء (۲-۴) بند «ب» تبصره «۳» بخش اول قانون بودجه ۱۴۰۴)، آورده نشده است.

ناظر به بهینه‌سازی مصرف انرژی، در جدول ۵ و در ردیف با شماره طبقه‌بندی ۱۶۰۲۲۱، درآمد ۸ هزار میلیارد تومانی از محل درآمد حاصل از معامله گواهی صرفه‌جویی انرژی در بهابازار (بورس) انرژی (موضوع بند «خ» تبصره «۱۴» بخش اول بودجه) دیده شده است. این در حالیست که مطابق ماده (۴۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت و منطق حاکم بر ارائه گواهی صرفه‌جویی و بازار بهینه‌سازی مصرف انرژی، هیچگونه درآمدی برای دولت از محل صرفه‌جویی انرژی متصور نیست. همچنین مطابق جزء (۲) بند «پ» ماده (۴۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت، استفاده از منابع داخلی شرکت‌های تابعه وزارت نفت، جهت راه‌اندازی و بهره‌برداری از سامانه جامع مدیریت هوشمند انرژی، به میزانی تعیین شده که در لویج بودجه سنواتی تعیین می‌شود، لکن این مورد هم در جداول لحاظ نشده است.

۲. پیشنهادات اصلاح بخش دوم لایحه بودجه ۱۴۰۴

با توجه به احکام مرتبط با حوزه نفت و گاز در قوانین به ویژه قانون برنامه هفتم پیشرفت و نیز مفروضات و احکام قانونی بخش اول بودجه ۱۴۰۴، پیشنهادات اصلاحی راجع به بخش دوم لایحه بودجه ۱۴۰۴ در ادامه آمده است.

۱. سهم یک درصدی (۱٪) حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی از منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی:

مطابق جزء (۱-۲) بند «الف» ماده (۴۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت و نیز جزء (۱-۱) بند «الف» تبصره «۳» بخش اول قانون بودجه ۱۴۰۴، حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی سهم یک درصدی (۱٪) از کل منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی دارد که در جداول بودجه عمومی لایحه بخش دوم بودجه ۱۴۰۴ لحاظ نشده است. در جداول لایحه ارائه شده منابع این موضوع در جدول ۱۴ یعنی جدول مربوط به منابع و مصارف هدفمندی یارانه‌ها در سال ۱۴۰۴ آمده است. این درحالیست که منابع هدفمندی در سرجمع ارقام بودجه عمومی لحاظ نشده و این منابع مرتبط با درآمدهای حاصل از فروش داخلی فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی است و نه منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی که حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی از آن سهم دارد. لذا باید سهم حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی که معادل ۱۴ هزار میلیارد تومان است، در جداول مربوط به بودجه عمومی لحاظ شود.

پیشنهاد اصلاحی:

با توجه به عدم تأسیس سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی تاکنون که مطابق قانون برنامه هفتم پیشرفت صاحب این حساب است، پیشنهاد می‌شود ردیف مربوط درآمدی در جدول ۹ بودجه به صورت زیر اضافه و درج شود:

صد و چهل هزار میلیارد (۱۴۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال	سهم یک درصد (۱٪) حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی از منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی (موضوع جزء (۲-۱) بند «الف» ماده (۴۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت)
جهت حفظ تراز بودجه انجام اصلاحات زیر بدین منظور ضروری است: ابتدا لازم است ردیف ۹ جدول (۱-۱۴) لایحه بطور کامل حذف شده، متعاقب آن معادل ۱۴ هزار میلیارد تومان از اعتبارات مربوط به ردیف ۱۰ مصارف جدول (۱۴) کاسته شده و معادل ۱۴ هزار میلیارد ریال به ردیف ۱۳ مصارف جدول (۱۴) اضافه گردد. همچنین لازم است معادل ۱۴ هزار میلیارد تومان از اعتبارات ردیف با شماره طبقه‌بندی ۵۵۰۰۰۰-۱۲۷ در جدول ۹ لایحه کاسته شود.	

لازم به ذکر است در جدول ۸ لایحه ذیل ردیف‌های مربوط به بخش تعهدات پرداخت نشده سال‌های قبل، در ردیف با شماره طبقه‌بندی ۱۰۴۰۰۰-۵، ایفای تعهدات حساب بهینه‌سازی انرژی با اعتبار تعیین نشده، آمده است که در جهت وصول منابع مربوط به سالیان گذشته که وصول نشده مناسب به نظر می‌رسد، لکن باید عنوان آن به «ایفای تعهدات سالیان قبل حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی» تغییر یابد.

۲. کل منابع حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی:

منابع حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی مطابق جزء (۲-۱) بند «الف» ماده (۴۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت، متعدد بوده و برخی از بودجه عمومی کشور و برخی مربوط به منابع داخلی شرکت‌های تابعه وزارت نفت و نیرو است. جهت داشتن برآوردی صحیح از کل منابع حساب و نیز ایجاد جدولی که قابل نظارت برای مجلس شورای اسلامی باشد، لازم است کل این منابع تحت عنوان جدولی مجزا در لایحه بودجه درج شود.

پیشنهاد اصلاحی:

جدول پیشنهادی مطابق جدول (۲۲-۲) قانون بودجه سال ۱۴۰۳، بصورت زیر ارائه می‌شود:

جدول منابع حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی موضوع جزء (۲) بند «الف» ماده (۴۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت

منابع حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی	
یک درصد (۱٪) از منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی	صد و چهل هزار میلیارد (۱۴۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال
پنج درصد (۵٪) از سود شرکت‌های تابعه وزارتخانه‌های نفت و نیرو (به صورت علی‌الحساب)	بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال
ده درصد (۱۰٪) از عواید حاصل از صادرات و فروش داخلی تمامی محصولات فرعی گاز از جمله اتان، پروپان، بوتان، پنتان و گوگرد و همچنین مایعات گازی شرکت‌های تابعه وزارت نفت	دویست و چهل هزار میلیارد (۲۴۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال
عوارض دریافتی حاصل از هدررفت گازهای مشعل (فلر) با نرخ بیست و دو و نیم درصد (۲۲.۵٪) متوسط قیمت وزنی صادراتی گاز طبیعی (در سال دوم اجرای برنامه هفتم مطابق بند «ث» ماده (۴۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت)	سیصد هزار میلیارد (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال
منابع حاصل از اصلاح تعرفه انرژی مازاد بر سهمیه و الگوی مصرف بخش کشاورزی (موضوع بند «ح» تبصره (۱۴))	صد هزار میلیارد (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال
مجموع	هشتصد هزار میلیارد (۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال

۳. جدول شفافیت درآمدهای نفتی:

مطابق جزء (۲-۴) بند «ب» تبصره «۳» بخش اول قانون بودجه ۱۴۰۴، دولت (سازمان برنامه و بودجه کشور) و وزارت نفت مکلفند پیش‌بینی درآمد حاصل از فروش نفت خام، میعانات گازی، گاز و فرآورده‌های اصلی و فرعی نفتی و گازی و ارز حاصل و میزان واردات گاز و فرآورده‌های نفتی و ارز پرداختی بابت آن و نیز سهم هر یک از ذینفعان از جمله حساب بهینه‌سازی انرژی و حساب سرمایه‌گذاری نفت و گاز را در قالب جدولی در لایحه جداول تفصیلی قانون بودجه (بخش دوم) به مجلس شورای اسلامی ارائه نموده و گزارش تفصیلی عملکرد آن را هر چهار ماه یکبار به کمیسیون‌های اقتصادی، انرژی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارسال نمایند. این در حالیست که علی‌رغم وجود جدول (۲۲-۴) در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ بدین منظور، در لایحه ارائه شده دولت برای بخش دوم بودجه، هیچ جدول مربوطی ارائه نشده است.

پیشنهاد اصلاحی:

لذا جدول پیشنهادی شفافیت درآمدهای نفتی و با لحاظ فروض و ارقام مربوط به بودجه ۱۴۰۴، جهت درج در لایحه بودجه در حال بررسی، ذیلاً ارائه شده است.

جدول ۳. منابع و مصارف زنجیره تولید نفت و گاز مبتنی بر احکام قانونی و بودجه سال ۱۴۰۴

ردیف	محصول	مقدار فروش	قیمت فروش (یورو)	مجموع منابع (میلیارد یورو)	شرکت ملی نفت ایران	شرکت ملی گاز ایران	حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی	حساب سرمایه‌گذاری نفت و گاز	مناطق نفت‌خیز، گازخیز و محروم	بودجه عمومی دولت (پس از کسر سهم حساب بهینه‌سازی و مناطق)	سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها	صندوق توسعه ملی	استقراض از صندوق توسعه ملی	بند «ق» و ماده (۱۲)
۱	نفت خام و میعانات گازی صادراتی بند «الف» تبصره «۳» (ه ب ر)	۱۲۵۰	۵۷.۵	۲۶.۲۳	۳.۸۰		۰.۲۶		۰.۷۹	۸.۷۹		۵.۲۵	۷.۳۵	
۲	خالص گاز طبیعی فروش صادراتی بند «الف» تبصره «۳» (میلیارد مترمکعب)	۱۶	۰.۲۹	۴.۶۴		۰.۶۷	۰.۰۵		۰/۱۴	۱.۵۵		۰.۹۳	۱.۳۰	
۳	میعانات گازی فروش داخلی به پتروشیمی‌ها و سایرین (ه ب ر)	۹۰	۵۴.۶۳	۱.۷۹	۰.۲۶					۱.۵۳				
۴	میعانات گازی تهاتری با فرآورده‌های نفتی بند «ت» تبصره «۳» (ه ب ر)	۵۵	۵۴.۶۳	۱.۱۰										
۵	نفت خام و میعانات گازی تقویت بنیه دفاعی بند «الف» تبصره «۳» (ه ب ر)	۳۵۷	۵۷.۵	۷.۵۰	۱.۰۹					۲.۸۱		۳.۶۰		
۸	بازپرداخت طرح‌های بند «ق» و ماده (۱۲) (ه ب ر)	۵۵	۵۷.۵	۱.۱۵										۱.۱۵
۸	نفت خام و میعانات گازی تحویلی به پالایشگاه‌ها (ه ب ر)	۲,۵۹۰	۸.۵۷	۸.۱۰							۸.۱۰			
۹	گاز طبیعی فروش داخلی (میلیارد مترمکعب)	۲۵۵	۰.۰۲۶	۶.۶							۶.۶			
۱۰	مجموع فرآورده‌های فرعی گازی (میلیون تن در سال)	۱۷.۹۸	۲۳۸.۸۵	۴.۲۹		۱.۵۵	۰.۴۳	۲.۳۲						
۱۱	مجموع فرآورده‌های فرعی نفتی (مایعات گازی شامل نفتای طبیعی) (میلیون تن در سال)	۶.۵	۲۴۵.۶۵	۱.۶			۰.۱۶	۰.۸۶						
	مجموع			۶۱.۹۱	۵.۷۳	۲.۲۲	۰.۹	۳.۱۸	۰.۹۳	۱۴.۶۹	۱۴.۷	۹.۷۷	۸.۶۴	۱.۱۵
	مجموع به صورت درصد			۱۰۰	۹.۲۵	۳.۵۸	۱.۴۵	۵.۱۴	۱.۵	۲۳.۷۳	۲۳.۷۴	۱۵.۷۹	۱۳.۹۶	۱.۸۶

۴. جداول شفافیت هزینه‌های شرکت‌های تابعه وزارت نفت:

مطابق جزء (۲-۴) بند «ب» تبصره «۳» بخش اول قانون بودجه ۱۴۰۴، دولت (سازمان برنامه و بودجه کشور) و وزارت نفت مکلفند جداول کلان منابع و مصارف شرکت‌های ذینفع تابعه وزارت نفت را در لایحه جداول تفصیلی قانون بودجه (بخش دوم) به مجلس شورای اسلامی ارائه نموده و گزارش تفصیلی عملکرد آن را هر چهار ماه یکبار به کمیسیون‌های اقتصادی، انرژی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارسال نمایند. این در حالیست که علی‌رغم وجود جداول (۲۲-۳) در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ بدین منظور، در لایحه ارائه شده دولت برای بخش دوم بودجه، هیچ جدول مربوطی ارائه نشده است.

پیشنهاد اصلاحی:

لذا جداول پیشنهادی هزینه‌های شرکت‌های تابعه وزارت نفت جهت درج در لایحه بودجه در حال بررسی، ذیلاً ارائه شده است:

جدول ۴. مصارف سه شرکت اصلی وزارت نفت در سال ۱۴۰۴

مصارف شرکت ملی نفت ایران در سال ۱۴۰۴	
مبالغ بر حسب هزار میلیارد ریال	
هزینه‌های جاری	حقوق، دستمزد و مزایای کارکنان خدمات پیمانکاری، خرید کالا و مواد، بهره‌برداری و نگهداشت تولید
	هزینه‌های سرمایه‌ای
	مالیات بر درآمد
	سود سهام
	بازپرداخت تعهدات

مصارف شرکت ملی گاز ایران در سال ۱۴۰۴	
مبالغ بر حسب هزار میلیارد ریال	
هزینه‌های جاری	حقوق، دستمزد و مزایای کارکنان
	حقوق و دستمزد پیمانکاری
	خدمات پیمانکاری، خرید کالا و مواد، بهره‌برداری و نگهداشت تولید
	هزینه‌های فروش
	هزینه‌های سرمایه‌ای
	مالیات بر درآمد
	سود سهام
	بازپرداخت تعهدات

مصارف شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران در سال ۱۴۰۴	
مبالغ بر حسب هزار میلیارد ریال	
حقوق دستمزد و مزایای کارکنان	هزینه‌های جاری
حقوق و دستمزد پیمانکاری	
خدمات پیمانکاری، خرید کالا و مواد، بهره‌برداری و نگهداشت تولید	
حمل فرآورده‌های نفتی	
هزینه‌های سرمایه‌ای	
مالیات بر درآمد	
سود سهام	
بازپرداخت تعهدات	

۵. کل منابع حساب سرمایه‌گذاری نفت و گاز:

جهت داشتن برآوردی صحیح از کل منابع حساب سرمایه‌گذاری نفت و گاز موضوع بند «ب» ماده (۱۴) قانون برنامه هفتم پیشرفت و نیز ایجاد جدولی که قابل نظارت برای مجلس شورای اسلامی باشد، لازم است کل این منابع تحت عنوان جدولی مجزا در لایحه بودجه درج شود.

پیشنهاد اصلاحی:	
جدول پیشنهادی مطابق جدول (۲۲-۲) قانون بودجه سال ۱۴۰۳، بصورت زیر ارائه می‌شود:	
جدول حساب سرمایه‌گذاری نفت و گاز موضوع بند «ب» ماده (۱۴) قانون برنامه هفتم پیشرفت	
منابع حساب سرمایه‌گذاری نفت و گاز کشور	
حدافل شصت درصد (۶۰٪) از عواید حاصل از صادرات و فروش داخلی کلیه محصولات فرعی گازی از جمله اتان، پروپان، بوتان، پنتان و گوگرد و مایعات گازی و گاز غنی به استثنای متان	یکهزار و سیصد هزار میلیارد (۱,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال

۶. حذف درآمد غیرواقعی از محل گواهی صرفه‌جویی انرژی:

باتوجه به غیر واقعی بودن درآمد ۸ هزار میلیارد تومانی از محل درآمد حاصل از معامله گواهی صرفه‌جویی انرژی در بهابازار (بورس) انرژی (موضوع بند «خ» تبصره «۱۴» بخش اول بودجه) ذیل ردیف درآمدی با شماره طبقه‌بندی ۱۶۰۲۲۱ در جدول ۵، لازم است این ردیف درآمدی حذف و با درآمد واقعی دیگر جایگزین شود.

۷. لحاظ اعتبارات لازم برای راه‌اندازی و بهره‌برداری از سامانه جامع مدیریت هوشمند انرژی (میتیرینگ):

مطابق جزء (۲) بند «پ» ماده (۴۴) قانون برنامه هفتم پیشرفت، استفاده از منابع داخلی شرکت‌های تابعه وزارت نفت، جهت راه‌اندازی و بهره‌برداری از سامانه جامع مدیریت هوشمند انرژی، به میزانی تعیین شده که در لویح بودجه سنواتی تعیین می‌شود.

پیشنهاد اصلاحی:

با توجه به عدم لحاظ این رقم در سرجمع بودجه عمومی، پیشنهاد می‌شود ذیل جدول ۱۵ لایحه، به میزان ۱۰ هزار میلیارد تومان اعتبار برای این مورد به صورت زیر آورده شود:

راهاندازی و بهره‌برداری از سامانه جامع مدیریت هوشمند انرژی با استفاده از منابع داخلی شرکت‌های تابعه وزارت نفت	صد هزار میلیارد ریال (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰)
---	--

۸. لحاظ اعتبارات لازم ذخیره‌سازی گاز طبیعی:

مطابق جزء (۱) بند «پ» ماده (۴۴) قانون برنامه هفتم پیشرفت، وزارت نفت مکلف است از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط در امور گاز و از محل منابع داخلی شرکت مذکور و نیز منابع حساب «سرمایه‌گذاری نفت و گاز» و با جلب مشارکت بخش خصوصی نسبت به ایجاد و توسعه زیرساخت‌های لازم برای ذخیره‌سازی گاز طبیعی از جمله مخازن زیرزمینی و روزمینی به‌نحوی اقدام نماید که در پایان برنامه، میزان تولید از محل ذخیره‌سازی گاز طبیعی در دوره دوماهه اوج مصرف به حداقل یکصد و بیست میلیون مترمکعب گاز طبیعی در روز افزایش یابد. با توجه به اهمیت موضوع و نیز جهت ایجاد ابزار نظارت برای مجلس شورای اسلامی باشد، لازم است ردیفی برای این مورد در نظر گرفته شود.

پیشنهاد اصلاحی:

با توجه به عدم لحاظ این رقم در سرجمع بودجه عمومی، پیشنهاد می‌شود ذیل جدول ۱۵ لایحه، به میزان ۱۰ هزار میلیارد تومان اعتبار برای این مورد به صورت زیر آورده شود:

ایجاد و توسعه زیرساخت‌های لازم برای ذخیره‌سازی گاز طبیعی	صد هزار میلیارد ریال (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰)
--	--

منابع و مآخذ

- [۱] بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۱۰): تبصره «۳» (نفت و روابط مالی آن با دولت)، شماره مسلسل: ۲۰۱۹۷، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- [۲] قانون برنامه هفتم پیشرفت.
- [۳] بخش اول قانون بودجه سال ۱۴۰۴.

گزیده سیاستی - مدیریتی (پیامک منتخب)

عدم تطابق اعتبارات حوزه انرژی با احکام بخش اول بودجه و قانون برنامه هفتم پیشرفت از جمله حساب بهینه‌سازی مصرف انرژی و شفافیت درآمدها و هزینه‌های نفتی از موارد قابل توجه در بخش دوم لایحه بودجه ۱۴۰۴ است.